

16825

03.03.2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim.

Cengiz ÇİÇEK
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 5-3-2026	Esas No: 2/3570

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LIGI
04 Mart 2026
Numara:

04 Mart 2026

1811768

GEREKÇE

İktidarın piyasacı, emek karşıtı ve merkeziyetçi ekonomi politikalarının sonucu olarak derinleşen ekonomik kriz, özellikle asgari ücretle geçinmeye çalışan emekçiler ve açlık sınırının çok çok altında ücret alan emekliler başta olmak üzere toplumun tüm ezilen kesimlerini yıkıma sürüklenmiştir. Krizin derinleşmesiyle birlikte yoksulluk, işsizlik, yüksek enflasyon, bölgesel eşitsizlik ve liradaki değer kaybı emekçi sınıflar açısından yaşamsal bir tehdit haline gelmiştir. Cumhuriyet tarihinin hiçbir döneminde açlık, yoksulluk ve gelir adaletsizliği bu denli derinleşmemiştir.

Türkiye’de emekçiler ve emekliler en temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorlanmaktadır. Sendikaların yaptığı araştırmalara göre 2026 yılının Şubat ayı itibarıyla Türkiye’de açlık sınırı asgari ücreti geçmiş, yoksulluk sınırı ise 105 bin TL’yi aşmıştır.

Bilindiği üzere son zamanlarda yapılan değişiklikle sigorta başlangıcı 9 Eylül 1999 tarihinden önce olup emeklilik için gereken yaş dışındaki sigortalılık süresi ve prim günü koşullarını sağlamış olanlar emeklilik hakkı kazanmış ve bu kapsamda yaklaşık 2,5 milyon başvuru yapılmıştır. Yapılan EYT düzenlemesinin getirdiği sayı ile 2025–2026 son verilerine göre Türkiye’de emekli sayısı yaklaşık 16,8 milyon kişi civarındadır. Bu sayı “pasif sigortalı” yani SGK’dan emeklilik aylığı ve diğer hak sahiplerini (yaşlılık, dul ve yetim gibi) kapsar: yaklaşık 16,86 milyon kişi olarak SGK kayıtlarına geçmiştir. Bunların içinde yaklaşık 12,17 milyon kişi yaşlılık aylığı alan gerçek emekliler, geriye kalan yaklaşık 4,35 milyon kişi ise dul, yetim ve diğer hak sahipleri olarak tanımlanır. Yani Türkiye’de aktif olarak emekli aylığı alanların sayısı yaklaşık 12–13 milyon, toplam emekli ve hak sahibi sayısı ise 16,8 milyon civarındadır. 2009’dan beri SGK’dan pasif aylık alanların sayısı 9 milyondan neredeyse 17 milyona kadar yükseldi. Buna karşın, 2009 yılında bütçeden SGK’ya yapılan transferlerin milli gelire oranı yüzde 5,2 iken, 2025’te bu oran yüzde 3,3’e geriledi. TÜİK verilerine göre ücretli çalışan sayısının sadece 16 milyon civarı olduğu bir ekonomide bu sayının ne denli önemli olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

2026 Ocak ayını son günlerinde gelen ve tam adıyla "Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede (KHK) Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi"nin 7. maddesi uyarınca 16 bin 881 lira en düşük emekli aylığı 20 bin liraya yükseltildi. Ocak ayı zammı ile SSK ve Bağ-Kur emekli aylıklarında yüzde 12,19 artış gerçekleşmişti. Yeni düzenleme ile, en düşük emekli aylığına yüzde 18,4 zam yapılmış oldu. Böylece yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı alan emekliler ile hak sahiplerine yapılan en düşük aylık ödeme, ocak ayından geçerli olmak üzere 20 bin lira oldu. Kök maaşı 20 bin TL altında kalan emekliler için fark ödemeleri ise Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından karşılanacaktır. Yapılan araştırmalara göre; 2019’dan bu yana emekli aylığı hep en düşük emekli aylığıyla aynı oranda artsaydı 2019’da 2 bin TL aylık alan biri şu anda 40 bin TL, 5 bin TL alan biri ise 100 bin TL alacaktı. Ancak şu anda 2019’da 2 bin TL alanın aylığı sadece 22 bin 760 TL’ye, 5 bin TL alanın aylığı ise sadece 56 bin 900 TL’ye yükseldi.

İlk kez 2018 yılında emeklilere verilen bayram ikramiyesi, yıl içerisinde Kurban Bayramı ve Ramazan Bayramında olmak üzere iki kez verilmektedir. Mayıs 2018'den itibaren emeklilere yılda iki bayramda toplam 2.000 TL (1.000 TL+1.000 TL) bayram ikramiyesi vermeye başlandı. İkramiye miktarı 2021'de yüzde 10'luk artışla (100 liralık zamla) 1.100 TL'ye (yılda toplam 2.200 TL) yükseltildi. 2023 yılında emekli bayram ikramiyeleri sınırlı bir artışla 2.000 TL (yılda toplam 4.000 TL) olarak uygulandı. 2024 yılında 3.000 TL (yılda 6.000 TL) olarak uygulanan emekli bayram ikramiyesi 2025 yılında 4.000 TL (yılda 8.000 TL) olarak uygulandı. 2026 yılı içerisinde Kurban ve Ramazan bayramlarında verilecek olan bayram ikramiyelerinin rakamları ise henüz netleşmemiş ve buna ilişkin Meclise sunulan herhangi bir kanun teklifi de henüz getirilmemiştir. Birçok sendika ve meslek örgütlerinin yaptığı araştırmalarda, 2018 yılından günümüze bayram ikramiyelerindeki artışların enflasyon karşısında çok düşük kaldığını belirtmektedir. Son olarak Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR) tarafından yapılan araştırmalara göre; Emekli bayram ikramiyesi uygulanmaya başlandığı günden, Haziran 2018'den bugüne TÜİK'in açıkladığı baskılanmış enflasyon hesaplanmasına göre fiyatlar 10 kat arttı. TÜİK'in açıkladığı TÜFE'ye göre 2026'da emekli bayram ikramiyesi en az 10.307 TL, gıda enflasyonuna göre ise en az 12.704 TL olması gerektiğini ifade etmektedir. Yine araştırmaya göre; 2018 yılında emekli bayram ikramiyesi 1.000 TL, asgari ücret ise 1.603 TL idi. Emekli bayram ikramiyesi asgari ücretin yüzde 62,4'üydü. 2018-2025 arası emekli bayram ikramiyesinin asgari ücretten az artırılması sebebiyle emekli bayram ikramiyesi asgari ücrete göre de değer kaybetti. 2025'te asgari ücret 22.105 TL ve emekli bayram ikramiyesi ise 4.000 TL'ydi. Böylece geçen yıl emekli bayram ikramiyesinin asgari ücrete oranı yüzde 18'e kadar geriledi.

Son yıllarda emeğiyle geçinmek zorunda olanlar başta olmak üzere emekliler de yoğun hak kaybına uğramışlardır. Emeklilerin yaşadıkları hak kayıplarını ortaya koyan birkaç çarpıcı veriye baktığımızda durum daha net ortaya çıkmaktadır;

- Emekliler 20 yıl öncesine kadar asgari ücretin yaklaşık yüzde 40 üzerinden aylık alırlarken şu anda asgari ücretin yüzde 70'ine denk gelen bir maaşa mecbur bırakılmışlardır.
- 2003 yılında ortalama emekli aylığını kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla ile karşılaştırdığımızda yaklaşık yüzde 52'sine karşılık geliyordu. 2025 yılında bu oran yüzde 29'un altına geriledi. Düşüş özellikle 2015 sonrasında hızlandı ve 2020'li yıllarda dipleri gördü.
- Emekli aylıklarının hesabında dikkate alınan güncelleme katsayısı düşürüldü. Bir sigortalının geçmişteki prime esas kazancının bugünkü değerinin bulunması işlemi güncelleme katsayısı ile yapılır. Güncelleme katsayısı 2008 öncesinde enflasyon+büyüme oranının yüzde 100'ü şeklindeydi. Ancak 2008 yılında bu formül enflasyon+büyümenin yüzde 30'u şeklinde değiştirildi. Böylece emekliler büyümenin yüzde 70'inden mahrum kaldı
- Aylık Bağlama Oranları(ABO) oranları 2008 ve 1999 öncesi prime esas kazancın en az yüzde 75'i düzeyindeydi ve 25 yıldan fazla çalışılan her yıl için yaklaşık yüzde 3 artardı.

Örneğin 35 yıl çalışan bir işçi emeklisi için aylık bağlama oranı brüt kazancının yüzde 105'ine ulaşabilirdi. 2008'de aylık bağlama oranları yüzde 50'ye ve 25 yıl sonrası için yıllık artış yüzde 2'ye düşürüldü. Böylece asgari ücretle çalışan bir işçinin emekli aylığını asgari ücretin yarısında kadar düşmesinin önü açılmış oldu.

- Geçmişte yüzde 70 olan aylıkların alt sınırı yüzde 35'e kadar düşürüldü. Bunun anlamı aylıkların prime esas kazancı yüzde 35'ine kadar. Örneğin asgari ücretin yüzde 35'ine kadar gerilemesidir. Özellikle düşük prim gün sayılarında bu durumla karşılaşılması söz konusudur.
- Türkiye'de İşçi ve Bağ-Kur emekli aylıkları 6 aylık TÜFE oranında memur emekli aylıkları ise toplu sözleşmedeki artış oranında (genellikle resmi enflasyon oranında) artmaktadır. Büyümeden emekliye pay verilmemektedir. Kimi seçim dönemlerindeki sınırlı iyileştirmeler dışında emekli aylıkları artışı enflasyona hapsedilmiştir. Bu nedenle ilk bağlandığında nispeten makul olan emekli aylıkları da ilerleyen yıllarda dibe doğru yaklaşmaktadır.

Maaşıyla yaşayamaz hale gelen emekliler çalışmak zorunda bırakıldı. 2002 yılında yüzde 36,6 olan çalışan veya iş arayan emeklilerin oranı Aralık 2024'te yüzde 65,7'ye yükseldi.

Ömürlerinin en verimli zamanlarını çalışarak geçirmiş olan yurttaşların emekliliklerini huzur ve refah içinde geçirmelerini sağlamak Anayasa'nın 60. Maddesi'nde yer alan "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar" ifadesiyle devletin asli temel yükümlölüklerindendir. Ancak günümüzde emeklilerin büyük bir kısmı asgari ücretin çok altında bir ücretle, açlık sınırının da altında, zorlu yaşam koşullarında yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. Emekli maaşlarına yapılan zamlar yüksek enflasyon ve derinleşen ekonomik kriz karşısında bir anlam ifade etmemektedir. Emekliler 2000'li yılların başından itibaren hak kayıplarını yaşamaya devam etmektedirler. Bu mağduriyetlerin temel kaynağı ise 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile iyice kötüleşen emeklilik sistemi sonucunda emekli aylık bağlama oranları ve güncelleme katsayıları düşürüldü. Emekli aylıklarının hesaplanmasında milli gelirin payı iyice azaldı. Dahası aylıkların artırılmasında sadece resmi enflasyon dikkate alınmaya başlandı. Tüm bunların sonunda aylıklarda ciddi bir gerileme yaşandı. Günümüzde yaşanan ekonomik krizin ve emekli maaşlarının açlık sınırının dahi altında olması dolayısıyla bu sayının çok daha vahim boyutlara ulaştığı hesaplanmaktadır. Emeklilerin yaşadıkları bu sorunların yanı sıra hak arama mücadeleleri de engellenmekte, kurdukları sendikalar ise valilikler tarafından açılan kapatma davalarıyla muhatap olmak zorunda kalmaktadır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 16 Ocak 2024 tarihinde gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı Kabine Toplantısı'nın ardından yaptığı açıklamada 2024 yılını "Emekliler Yılı" olarak ilan etti. 2024 yılı emekliler yılı ilan edilmesine rağmen emeklilerin yaşam koşulları iyileştirilmediğı gibi emeklilerin durumu günden güne daha da kötü gitmiş ve gitmeye de devam etmektedir. 16 milyonun üzerinde emekli açlıkla, yoksullukla, barınma sorunuyla

boğuşmaktadır. Milyonlarca emekli ilerlemiş yaşına rağmen çalışmaya mecbur bırakılmakta, çalışırken de iş cinayetlerinde hayatlarını kaybetmektedir. Yine basında yer alan haberlerde gördüğümüz üzere emekliler geçim derdi ve borçlarından ötürü intihar sürüklenmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Başlangıç bölümünde, her vatandaşın onurlu bir hayat sürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hakkına doğuştan sahip olduğu belirtilmektedir. Anayasa'nın 60. maddesi, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu; 61. maddesi ise yaşlıların devletçe korunacağını hükme bağlamaktadır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 22. ve 25. maddeleri, sosyal güvenlik hakkını ve yaşlılık döneminde refah ve güvenlik içinde yaşama hakkını temel bir insan hakkı olarak tanımlamaktadır. Türkiye'nin 2007 yılında kabul ettiği Avrupa Sosyal Şartı'nın 23. maddesi, taraf devletlerin yaşlı bireylerin iyi bir yaşam sürmelerini ve toplumsal hayata etkin biçimde katılmalarını sağlayacak yeterli kaynakları temin etmeyi taahhüt ettiğini belirtmektedir. Birleşmiş Milletler Yaşlı Bireylere İlişkin İlkeler (1991), yaşlı bireylerin toplumsal kaynaklara erişimini ve itibar ile güven içinde yaşamalarını temel ilke olarak kabul etmektedir. Türkiye'nin 1985 yılında taraf olduğu Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), özellikle yaşlı kadınların yoksulluk, izolasyon ve her türlü ayrımcılıktan korunması için devletlerin özel önlemler almasını öngörmektedir.

Emeklilerin en düşük emekli maaşı sendikalar tarafından aylık olarak hesaplanan en yüksek yoksulluk sınırının yarısına denk gelecek şekilde altı ayda bir arttırılmalı ve yılda iki kez verilen bayram ikramiyeleri de ilgili yılın asgari ücret seviyesinde verilmelidir. Aksi hâlde emekliler adeta ölüme terk edilmiş olacaklardır. Bu nedenle emekli aylıklarının ülkedeki ekonomik gidişat da nazara alınarak yeniden ele alınması ve enflasyonist ortamda periyodik olarak artırılması elzem hâle gelmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Yapılan düzenleme ile yaşam standartlarının iyileştirilmesi için emeklilerin aylık bağlanma oranlarının değiştirilerek maaşlarında artış yapılması öngörülmektedir.

MADDE 2- Emekli aylıklarının her ay açıklanan yoksulluk sınırının, en yüksek olan baz alınarak, en az yarısı olacak şekilde altı ayda bir arttırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Emekli aylığı alanlar arasında eşitliğin sağlanması ve hak kayıplarının giderilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 4- Emekli aylığı alanlara yılda iki defaya mahsus olmak üzere ek ödeme yapılması amaçlanmaktadır.

MADDE 5- Yapılan düzenleme yılda iki kez verilen bayram ikramiyesi tutarının ilgili yılın asgari ücret seviyesine getirilerek artış yapılması öngörülmektedir.

MADDE 6- Yürütme maddesidir.

MADDE 7- Yürütme maddesidir.

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 29'uncu maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Aylık bağlanma oranı yüzde 70'tir. 25 yılın üzerindeki sürelerde her 360 gün için yüzde 2 eklenerek uygulanır. Bu hesaplamada 360 günden eksik süreler orantılı olarak dikkate alınır. Aylık bağlanma oranı ise yüzde 90'ı geçemez.”

MADDE 2- 5510 sayılı Kanuna 30 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Yaşlılık aylığının artışı

MADDE 30/A- Yaşlılık aylığı altı ayda bir, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan yoksulluk sınırı ile sendikalar tarafından açıklanan yoksulluk sınırı artış oranı arasında en yüksek olan oran baz alınarak kendiliğinden artar. Türkiye İstatistik Kurumu ve sendikalar bu yoksulluk sınırını, her ayın üçüncü günü açıklar. Bu maddenin uygulanmasında Bakanlık yetkilidir.”

MADDE 3- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 98- Bu maddeyi ihdas eden Kanunun 1'inci maddesi, hâlihazırda emekli aylığı bağlanmış olanlar için de uygulanarak bunların aylıkları yeniden hesaplanır. Bu kişilere bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlük tarihinden itibaren yeni belirlenen tutar üzerinden aylık ödenir.”

MADDE 4- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 99- Bu Kanun kapsamında kendisine emeklilik aylığı bağlanmış olanlara yılda iki defaya mahsus olmak üzere, geçici 98'inci madde uyarınca belirlenen maaş tutarının 3 katı tutarında ek ödeme yapılır.”

MADDE 5- 5510 sayılı Kanunun ek 18 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Kurumca bu Kanun ve ilgili mevzuat uyarınca gelir ve aylık ödemesi yapılanlara, bayramın içinde bulunduğu ayda gelir ve aylık alma şartıyla, Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramında ilgili yılın asgari ücret tutarında bayram ikramiyesi ödenir.”

MADDE 6- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer

MADDE 7- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.